Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre rybárstvo

2021/2169(INI)

8.11.2022

NÁVRH SPRÁVY

o súčasnom stave vykonávania spoločnej rybárskej politiky a budúcich perspektívach
(2021/2169(INI))

Výbor pre rybárstvo

Spravodajca: Gabriel Mato

PR_INI

OBSAH

strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

DÔVODOVÁ SPRÁVA 9

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o súčasnom stave vykonávania spoločnej rybárskej politiky a budúcich perspektívach (2021/2169(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), a najmä na jej články 3, 4, 5, 11, 38, 39, 43 a 349,

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1380/2013 z 11. decembra 2013 o spoločnej rybárskej politike (SRP)[1],

– so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre rybárstvo (A9-0000/2022),

A. keďže vzhľadom na to, že Európsky parlament už vyjadril svoje stanovisko k niekoľkým konkrétnym prvkom SRP, je vhodné zamerať sa odteraz najmä na ochranu morských biologických zdrojov a riadenie rybárstva v rámci SRP;

Všeobecné ciele SRP

1. pripomína, že SRP musí zabezpečovať, aby boli rybolovné a akvakultúrne činnosti dlhodobo environmentálne udržateľné a riadili sa spôsobom, ktorý je v súlade s cieľmi, ktorými je dosiahnuť hospodársky a sociálny prínos a prínos v oblasti zamestnanosti, a prispieť k dostupnosti dodávok potravín;

2. vyjadruje poľutovanie nad tým, že od roku 2014 sa vykonávanie SRP zameriava predovšetkým na environmentálny aspekt tejto politiky ako predpoklad sociálno-ekonomických aspektov a aspektov potravinovej bezpečnosti a na ich úkor; domnieva sa, že výsledné negatívne vplyvy na odvetvie rybárstva sa od brexitu a pandémie COVID-19 zhoršili a naďalej sa zintenzívňujú a v dôsledku nedávneho medzinárodného geopolitického vývoja sa stali neudržateľnými;

3. zdôrazňuje, že morské plody majú vo všeobecnosti nižšiu uhlíkovú stopu ako potraviny vyprodukované na pevnine, čo naznačuje strategickú hodnotu morských plodov v kontexte Európskej zelenej dohody;

4. domnieva sa, že reforma SRP by sa mala zamerať na opätovné dosiahnutie rovnováhy medzi jej cieľmi; podporuje preto posilnenie sociálno-ekonomického rozmeru a rozmeru potravinovej bezpečnosti SRP a dosiahnutie rovnakých podmienok v rámci jej medzinárodného rozmeru;

[1] Ú. v. EÚ L 354, 28.12.2013, s. 22.

5. vyzýva Komisiu, aby na tento účel systematicky vykonávala úplné posúdenia vplyvu ex ante a ex post vrátane sociálno-ekonomických analýz pred tým, ako sa navrhne akákoľvek stratégia alebo právny predpis alebo prijmú akékoľvek politické rozhodnutia;

6. vyzýva Komisiu a Radu, aby pri tvorbe politík pripisovali väčšiu hodnotu významu rybárstva, pokiaľ ide o prínos k dodávkam potravín;

7. zdôrazňuje strategickú úlohu rybárov v potravinovom hodnotovom reťazci a v oblasti potravinovej bezpečnosti;

Maximálny udržateľný výnos (MSY)

8. domnieva sa, že zavedenie MSY ako referenčného bodu pre riadenie rybárstva je hnacou silou zlepšovania celkového stavu populácií rýb; domnieva sa však, že cieľ MSY by sa mal realizovať so zreteľom na praktickú realitu a s prihliadnutím na sociálno-ekonomický rozmer, proporcionalitu a rozmer potravinovej bezpečnosti zakotvené v zmluve a v kódexe správania Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO);

9. v tejto súvislosti pripomína, že cieľ MSY „pre všetky populácie do roku 2020“ sa už vyvinul v nariadeniach o regionálnych viacročných plánoch prijatých po roku 2013;

10. domnieva sa preto, že cieľ MSY stanovený v nariadení (EÚ) č. 1380/2013 (základné nariadenie o SRP) by sa mal zodpovedajúcim spôsobom upraviť;

Povinnosť vylodiť úlovky a zníženie množstva nechcených úlovkov

11. opakovane uvádza svoje stanovisko vyjadrené v uznesení z 18. mája 2021 o povinnosti vylodiť úlovky[2]; pripomína, že povinnosť vylodiť úlovky, zavedená ako zásadná zmena paradigmy v riadení rybárstva, sa riadne nevykonáva; opätovne zdôrazňuje, že povinnosť vylodiť úlovky nie je sama osebe cieľom, ale nástrojom na minimalizáciu nechcených úlovkov, a že sa musí vykonať posúdenie sociálno-ekonomického vplyvu tejto povinnosti;

12. okrem toho sa domnieva, že:

– súčasná povinnosť vylodiť úlovky by sa mala uplatňovať pružne, pričom by sa mali zohľadniť osobitné charakteristiky každého druhu rybolovu;

– rozsah povinnosti vylodiť úlovky by sa mal preskúmať s cieľom obmedziť problémy spojené s blokačnými druhmi a zložité výnimky;

– povinnosť vylodiť úlovky by sa mala zatraktívniť, najmä prostredníctvom stimulov, aby sa zlepšila zodpovednosť prevádzkovateľov, a tým aj dodržiavanie predpisov;

13. trvá na tom, že cieľ minimalizácie nechcených úlovkov by sa mal dosiahnuť predovšetkým pomocou technických opatrení a mal by sa podporovať lepším

[2] Ú. v. EÚ C 15, 12.1.2022, s. 9.

dokumentovaním úlovkov; vyzýva Komisiu, aby spoluzákonodarcom navrhla ďalšie alternatívy k povinnosti vylodiť úlovky;

Ochranné opatrenia

Rybolovné možnosti

14. pripomína, že celkový povolený výlov (TAC) a kvóty sú najpriamejším spôsobom riadenia rybolovnej úmrtnosti, ale TAC pre jednotlivé populácie môžu byť problematické v zmiešanom rybolove (v dôsledku blokačného efektu);

15. vyzýva Komisiu a Radu, aby stanovili TAC len pre hlavné cieľové populácie;

16. zdôrazňuje, že relatívna stabilita, ktorá sa vytvorila pred štyrmi desaťročiami, je všeobecne akceptovaná ako základný nástroj na zabezpečenie dlhodobej predvídateľnosti a kontinuity pri spoločnom využívaní populácií rýb medzi krajinami; zdôrazňuje však, že rozdiel medzi pridelenými vnútroštátnymi kvótami a skutočnými záujmami rybárskych flotíl členských štátov sa časom výrazne zväčšil a v dôsledku brexitu ešte prehĺbil; zdôrazňuje tiež, že zmena klímy má značný vplyv na rozloženie populácií rýb;

17. domnieva sa preto, že je potrebné upraviť súčasnú relatívnu stabilitu a zároveň zachovať základné prvky tejto zásady; na tento účel vyzýva Komisiu, aby poskytla komplexné posúdenie súčasnej relatívnej stability a možných scenárov adaptácie;

Riadenie flotíl

18. vyzýva Komisiu, aby navrhla úpravu štrukturálnej politiky s cieľom uľahčiť dekarbonizáciu odvetvia rybárstva a zlepšiť bezpečnostné a pracovné podmienky, najmä plným využitím dostupnej hrubej priestornosti v rámci vnútroštátnych stropov kapacity a vylúčením „sociálnej a bezpečnostnej“ priestornosti z výpočtu rybolovnej kapacity;

Regionálne viacročné plány

19. uznáva zásadnú úlohu viacročných plánov ako hlavných rámcov regionálneho riadenia rybárstva;

20. vyzýva Komisiu, aby navrhla väčšiu pružnosť v týchto plánoch, aby sa v nich zohľadnili sociálno-ekonomické aspekty a meniace sa podmienky;

21. zdôrazňuje potrebu zlepšiť vykonávanie ekosystémového prístupu na regionálnej úrovni a potrebu konzistentných opatrení v oblasti riadenia rybárstva týkajúcich sa transzonálnych populácií v regiónoch, na ktoré sa vzťahujú viaceré viacročné plány;

Správa

Organizácia v rámci Komisie

22. vzhľadom na strategický význam rybárstva ako zdroja zdravých a kvalitných potravín dôrazne odporúča, aby sa tejto politike v Komisii dostalo náležitého uznania a aby medzi zamestnancami príslušných útvarov Komisie bol aj dostatočný počet odborníkov v oblasti rybárstva;

Regionalizácia a zapojenie zainteresovaných strán

23. nabáda členské štáty, aby vo veľkej miere využívali nástroj regionálnej spolupráce v súlade s článkom 18 základného nariadenia o SRP;

24. zdôrazňuje zásadnú úlohu poradných rád pri konzultáciách so zainteresovanými stranami;

25. podporuje súčasné zloženie poradných rád s väčšinovým zastúpením sociálno-ekonomických subjektov v porovnaní s inými záujmovými skupinami;

26. zdôrazňuje význam zapojenia poradných rád do práce Európskeho parlamentu;

27. vyjadruje poľutovanie nad nedostatočným monitorovaním a transparentnosťou toho, ako sa odporúčania poradných rád zohľadňujú pri rozhodovaní; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby sa systematicky a aktívne zúčastňovali na zasadnutiach správnych rád a aby lepšie komunikovali o hodnote ich odporúčaní;

28. domnieva sa, že v záujme podpory prístupu zdola nahor sa musí rozvíjať spoločné riadenie s poradnými radami;

Rozhodnutia založené na vedeckých poznatkoch a posúdeniach vplyvu

29. vyzýva Komisiu, aby pri všetkých svojich politických a legislatívnych iniciatívach (vrátane vykonávacích aktov, ktoré stanovujú obmedzenia rybolovu) vychádzala z vedeckých, technických a hospodárskych odporúčaní (vrátane skúseností rybárov) a z predchádzajúcich posúdení vplyvu;

30. domnieva sa, že poradné rady by mali mať možnosť prispievať k žiadostiam Komisie o odporúčania od Medzinárodnej rady pre výskum mora (ICES) a Vedeckého, technického a hospodárskeho výboru pre rybárstvo (STECF) s cieľom podporiť užšiu spoluprácu medzi vedcami a zainteresovanými stranami;

31. vyzýva Komisiu, aby o týchto žiadostiach systematicky informovala Európsky parlament;

Začlenenie rybárstva do širšieho politického kontextu

32. zdôrazňuje potrebu zabezpečiť, aby sa rybárstvu a akvakultúre poskytlo pri tvorbe politiky a územnom plánovaní spravodlivé miesto v porovnaní s inými odvetviami;

33. pripomína, že požiadavky na ochranu životného prostredia sa musia začleniť do SRP s cieľom podporiť udržateľný rozvoj v súlade so ZFEÚ;

34. zdôrazňuje, že rybárska a environmentálna politika sa musia zosúladiť, ale environmentálne ciele nemôžu mať prednosť pred cieľmi SRP;

Vonkajší rozmer SRP

35. vyzýva Komisiu, aby SRP presadzovala ako model politiky správy oceánov a aby chránila záujmy odvetvia rybárstva EÚ v rámci regionálnych organizácií pre riadenie rybárstva, dohôd o partnerstve v odvetví udržateľného rybárstva a všeobecnejšie na medzinárodných fórach;

36. vyzýva Komisiu, aby zabezpečila úplné začlenenie cieľov SRP do pozície EÚ na všetkých medzinárodných fórach v oblasti životného prostredia, ako je Dohovor o biologickej diverzite (DBD) alebo Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES), na ktorých sa diskutuje o otázkach týkajúcich sa morských biologických zdrojov;

37. domnieva sa, že dovážané produkty z morských plodov musia podliehať prísnym environmentálnym a sociálnym normám podobným tým, ktoré sa uplatňujú v EÚ;

Najvzdialenejšie regióny

38. domnieva sa, že SRP dostatočne nerieši osobitné potreby najvzdialenejších regiónov;

39. vyzýva Komisiu, aby navrhla program osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter (POSEI) pre rybárstvo a akvakultúru, podobný programu v oblasti poľnohospodárstva;

40. zdôrazňuje, že pre tieto regióny je zásadne dôležité, aby sa na úrovni EÚ, ako aj na vnútroštátnej úrovni podporovala obnova flotíl vykonávajúcich drobný rybolov; vyzýva najmä Komisiu, aby prispôsobila svoje usmernenia pre analýzu rovnováhy medzi rybolovnou kapacitou a rybolovnými možnosťami (COM(2014)0545) charakteristikám najvzdialenejších regiónov;

41. trvá na tom, že je potrebné podporovať selektívne metódy rybolovu, ako sú ukotvené zariadenia na zhlukovanie rýb, ktoré používajú flotily vykonávajúce drobný rybolov v najvzdialenejších regiónoch;

42. zdôrazňuje potrebu poskytnúť potrebné zdroje na zlepšenie vedeckých poznatkov o výhradných hospodárskych zónach najvzdialenejších regiónov;

Zmena klímy

43. zdôrazňuje, že zmiernenie a adaptácia majú v rámci SRP kľúčový význam pri riešení problému zmeny klímy;

44. zdôrazňuje potrebu odolnejších ekosystémov a odolnejších odvetví hospodárskeho rybolovu;

45. nabáda Komisiu a členské štáty, aby zvýšili ľudské a finančné zdroje na vedu o rybárstve v súvislosti so zmenou klímy;

46. vyzýva Komisiu, aby navrhla nástroje a možnosti financovania pre odvetvia zasiahnuté zmenou klímy;

°

° °

47. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii a vládam a parlamentom členských štátov.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

V roku 2009 uverejnila Komisia zelenú knihu, v ktorej načrtla víziu, ako by mala spoločná rybárska politika (SRP) vyzerať v budúcnosti. Začala sa tak diskusia o reforme, ktorá bola prijatá v roku 2013.

Súčasná Komisia má do 31. decembra 2022 predložiť Európskemu parlamentu a Rade správu o fungovaní SRP. V tejto správe by sa mala vyhodnotiť spoločná rybárska politika do roku 2022. Má sa tak stanoviť, ako riešiť otázky, ktorými sa súčasná politika nezaoberá dostatočne, ako sú sociálny rozmer, adaptácia na zmenu klímy a čisté oceány. V správe by sa tiež mal zvážiť budúci vývoj tejto politiky.

Cieľom tohto návrhu správy je poskytnúť politické usmernenia pre akékoľvek budúce preskúmanie SRP. Aj keď neprináša všetky odpovede, kladie isté otázky týkajúce sa vykonávania súčasnej SRP a toho, či sú ciele a nástroje súčasnej SRP stále relevantné v boji proti súčasným a budúcim výzvam, ako aj toho, či by sa niektoré aspekty mali zreformovať, preskúmať, prispôsobiť či zlepšiť.

Komisia mala na politiku vždy zdravý a kritický pohľad, a práve to bolo hlavnou hybnou silou jej zmeny. Zlepšenie politiky by mala aj naďalej presadzovať vždy, keď je to potrebné.

Z dôvodu obmedzení týkajúcich sa dĺžky tejto správy nebolo možné zaoberať sa každým jedným aspektom politiky, na ktorý sa vzťahuje základné nariadenie o SRP (nariadenie (EÚ) č. 1380/2013). Bolo si treba vybrať.

Správa sa preto v prvom rade zameriava na ochranu populácií rýb a riadenie rybárstva. Vychádza pritom aj z osobitných správ prijatých v posledných rokoch, ktoré sa týkajú otázok, ako sú maximálny udržateľný výnos, povinnosť vylodiť úlovky, vykonávanie článku 17 SRP alebo tzv. budúci rybári. Technické opatrenia sa však vzhľadom na jej pomerne nedávny nový legislatívny rámec neuvádzajú.

Správa sa nezaoberá akvakultúrou (ktorej sa Európsky parlament venoval nedávno v osobitnom uznesení) ani uvádzaním na trh a spracúvaním produktov rybárstva a akvakultúry (na ktoré sa vzťahuje rámec osobitného nariadenia prijatého súbežne so základným nariadením). Nezaoberá sa ani inými kľúčovými rozmermi, ako sú štrukturálny pilier SRP (v rámci nariadenia o ENRF), kontrola (v súčasnosti prebiehajú na túto tému medziinštitucionálne rokovania) či vplyv brexitu na rybolov EÚ v severovýchodnom Atlantiku (ktorým sa zaoberá aj nedávne uznesenie).

Pozícia spravodajcu

Bez prijatia konkrétnych opatrení, ktoré treba preskúmať, potrebuje budúca SRP posun paradigmy od nepružných a nerealistických cieľov k cieľom pragmatickým a dosiahnuteľným.

V priebehu posledného desaťročia (2010 – 2020) sme zaznamenali radikálnu zmenu z úplného nedostatku jasne vymedzených cieľov pre riadenie rybárstva na nepružné „politické“

ciele stanovené narýchlo v roku 2013 (rok poslednej reformy SRP). Uvedomovali sme si pritom, že v tom čase nemal nikto všetky odpovede na otázky týkajúce sa ich vplyvu a praktického vykonávania: nechali sme skúsenosť ukázať, či prinesú výsledky. Problém je v tom, že ciele stanovené v roku 2013 sa dodnes nielenže nedosahujú v stanovených lehotách, ale zistili sme, že niektoré z nich je dokonca nemožné dosiahnuť a iné je zasa mimoriadne ťažké zrealizovať.

Vedci uznávajú, že využívanie všetkých populácií rýb v morskom ekosystéme na úrovni maximálneho udržateľného výnosu (MSY), ktorý sme si stanovili ako cieľ do roku 2020, je prakticky nemožné. Všetky populácie rýb, najmä pri rybolove, pri ktorom sa lovia rôzne druhy, totiž nemožno loviť súčasne na úrovniach MSY. Cieľ spočívajúci v povinnosti vylodiť všetky úlovky do roku 2019 síce znie jednoducho, takisto však v súčasnosti spôsobuje obrovské ťažkosti. Koncepcia MSY by sa mala realizovať s prihliadnutím na praktickú realitu a so zreteľom na sociálno-ekonomický rozmer, proporcionalitu a rozmer potravinovej bezpečnosti.

Výsledkom je nedôvera rybárov voči politikom, pretože prijaté opatrenia nie sú vhodné a chýba im pevný vedecký základ, nedôvera zo strany spoločnosti, ktorá usudzuje, že EÚ nedokázala splniť to, na čom sa dohodla, ale aj rozhorčenie rybárov, pretože sú považovaní za osoby, ktoré nedodržiavajú právne predpisy.

Dôveryhodnosť EÚ je spochybňovaná. Potrebné sú realistické a dosiahnuteľné ciele. Rybárov treba zapojiť. V budúcej SRP treba opätovne nastoliť a propagovať obraz ušľachtilého a náročného povolania rybárov, a najmä rybárov EÚ, ktorí pre spotrebiteľov zabezpečujú zdravé, kvalitné a udržateľné potraviny.

Súčasné ciele SRP sa príliš zameriavajú na environmentálne aspekty. Hoci nik nepochybuje o tom, že zdravé populácie rýb a ochrana biodiverzity sú nevyhnutnou podmienkou pre hospodársky životaschopné odvetvie rybárstva, nemalo by sa zabúdať na to, že cieľom SRP nie je len disponovať hojnejšími rybolovnými zdrojmi alebo mať menej nadmerne využívaných zdrojov, ale aj – alebo v prvom rade – dosiahnuť maximálne udržateľné úrovne produkcie morských plodov, aby sa zabezpečila potravinová bezpečnosť a pozitívne sociálne a hospodárske výnosy pre rybárov a pobrežné komunity. Rybárska a environmentálna politika sa preto musia zosúladiť, ale environmentálne ciele nemôžu mať prednosť pred cieľmi SRP.

Dobrá správa, včasné konzultácie a účinné zapojenie zainteresovaných strán do rozhodovacieho procesu sú základnými prvkami úspešnej politiky.

V tejto súvislosti má pre konkurencieschopnosť flotíl EÚ a výrobcov v odvetví akvakultúry zásadný význam zabezpečiť rovnaké podmienky ako pre určité zahraničné flotily s nízkymi sociálnymi a environmentálnymi normami, ktoré lovia v rovnakých zónach ako prevádzkovatelia z EÚ a komercializujú svoje produkty na trhu EÚ.

Zároveň musíme zabezpečiť, aby EÚ obhajovala záujmy svojich odvetví rybárstva na celosvetovej úrovni v rámci svojej činnosti v oblasti správy oceánov. Obrana a podpora modelu udržateľnosti EÚ je dokonale zlučiteľná a mala by ísť ruka v ruke s obranou záujmov odvetví EÚ.

Odvetvia rybárstva a akvakultúry EÚ a celý hodnotový reťazec morských plodov sú strategickými aktérmi z dôvodu svojej úlohy v spoločnosti, ktorá spočíva v poskytovaní

kvalitných zdravých potravín spotrebiteľom. Malo by sa im priznať postavenie, aké si zaslúžia, a vo všeobecnosti by sa mali nachádzať na poprednom mieste v politickom programe EÚ.

A napokon, najvzdialenejšie regióny majú osobitné obmedzenia a osobitné potreby, ako sa stanovuje v článku 349 ZFEÚ. V SRP by sa mali zohľadňovať ich osobitné charakteristiky a potreby, pričom táto politika by sa im mala takisto prispôsobiť.